

Byg bro til andre sprog i den tidlige tyskundervisning

Petra Daryai-Hansen & Natascha Drachmann

I denne artikel finder du inspiration til, hvordan du kan arbejde med en flersprogethedsdidaktik i den tidlige tyskundervisning. Den flersprogede tilgang gør det nemmere for eleverne at lære tysk og styrker samtidig deres sproglige almendannelse.

Når elever i 5. klasse skal lære tysk, kan det være meningsfuldt at bygge bro mellem det nye fremmedsprog tysk og de andre sproglige ressourcer, som eleverne har med sig i bagagen, fx dansk, engelsk eller andre sprog, herunder elevernes førstesprog.

Hjerneforskningen viser, at den såkaldte *flersprogede tilgang* gør det lettere at lære det nye fremmedsprog: Eleverne husker nemmere nye ord (fx 'Vater'), når de på forhånd kender ordene på andre sprog og kan sammenligne med disse (fx med det danske 'far', det engelske 'father', det islandske 'faðirinn' eller med begrebet 'far' på elevernes førstesprog). Gennem den flersprogede tilgang styrkes samtidig elevernes sproglige almendannelse: Eleverne udvikler deres sproglige opmærksomhed (se Daryai-Hansen & Drachmann, 2018) fx ved at blive bevidste om ligheder og forskelle mellem sprog.

I tyskundervisningen er det oplagt at bygge bro til dansk og engelsk. Sprogene ligner i høj grad hinanden i både skrift (Engmose, 2018) og udtale (von Holst-Pedersen, 2018), og alle elever har kendskab til dem.

Deutsche Wörter oder dänische Wörter?

Was passt zusammen?

der Supermarkt	1	at spille fodbold
der Burger	2	yoghurt
die Tomate	3	super
der Elefant	4	internet
Computer spielen	5	supermarked
das Internet	6	fantastisk

Derudover er det også meningsfuldt at trække på elevernes førstesprog og andre sprog, så eleverne oplever, at alle sprog er vigtige og værdifulde samt har en plads i klasseværelset.

I denne artikel vil du se to eksempler på, hvordan der i den tidlige sprogstart kan bygges bro mellem tysk, dansk og engelsk, og hvordan andre sprog som fx islandsk og tyrkisk også kan inddrages på en meningsfuld måde i tyskundervisningen.

Ordforråd og flersprogede sange

I den tidlige tyskundervisning er det helt centralt, at eleverne opbygger et ordforråd. I [forløb 2](#), der handler om krop og bevægelse, arbejder eleverne med sangen ”[Kopf, Schultern, Knie und Fuß](#)”. Nogle elever vil måske genkende sangen fra dansk, engelsk eller et tredje sprog. Der er nemlig tale om en flersproget sang, der findes på mange forskellige sprog. Elevernes kendskab til sangen fra andre sprog gør det lettere at forstå sangen på tysk. Derudover kan der arbejdes med sprogsammenligninger, fx mellem sangen på islandsk, spansk, engelsk, japansk, tysk og fransk.

<p> Isländisch</p> <p>Höfuð, herðar, hné og tær, hné og tær. Höfuð, herðar, hné og tær, hné og tær. Augu, eyru, munnur og nef. Höfuð, herðar, hné og tær, hné og tær.</p>	<p> Spanisch</p> <p>Cabeza, hombro, rodilla y pie, rodilla y pie. Cabeza, hombro, rodilla y pie, rodilla y pie. Ojos, orejas, boca y nariz. Cabeza, hombro, rodilla y pie, rodilla y pie.</p>
<p> Englisch</p> <p>Head, shoulders, knees, and toes, knees and toes. Head, shoulders, knees, and toes, knees and toes. And eyes and ears and mouth and nose. Head, shoulders, knees, and toes, knees and toes.</p>	<p> Japanisch</p> <p>Atama, kata, hiza ashi, hiza ashi. Atama, kata, hiza ashi, hiza ashi. Me to mimi to kuchi to hana. Atama, kata, hiza ashi, hiza ashi.</p>
<p> Deutsch</p> <p>Kopf und Schulter, Knie und Fuß, Knie und Fuß. Kopf und Schulter, Knie und Fuß, Knie und Fuß. Und Augen, Ohren, Nase, Mund. Kopf und Schulter, Knie und Fuß, Knie und Fuß.</p>	<p> Französisch</p> <p>Tête, épaules, genoux et pieds, genoux et pieds. Tête, épaules, genoux et pieds, genoux et pieds. J'ai des yeux, deux oreilles, une bouche et un nez. Tête, épaules, genoux et pieds, genoux et pieds.</p>

Gennem sprogsammenligningerne bliver eleverne opmærksomme på, hvordan forskellige sprog ser ud, og de opdager dermed, at mange andre sprog ligner tysk. Denne viden kan eleverne bl.a. bruge, når de skal gætte sig frem til, hvad de tyske ord betyder.

Omlyd på tværs af sprog

Når elever stifter bekendtskab med tysk for første gang, vil de opdage at det tyske alfabet indeholder bogstaverne *ü*, *ö* og *ä*, som ikke findes på dansk – men hvordan udtales disse bogstaver? Det kan eleverne fx finde ud af gennem en flersproget lytteøvelse i [forløb 2](#).

Thema 2: Ich - in Bewegung!

Arbeitsblatt 2

Umlaut

Hvordan udtales omlyden?
Lyt til ordene og prøv at skrive lyden ned.

<p>ü</p> <p>▶ Füße</p> <p>▶ vücut</p> <p>ü udtales som...</p> <hr/>	<p>ö</p> <p>▶ öron</p> <p>▶ gözleri</p> <p>▶ Körper</p> <p>ö udtales som...</p> <hr/>	<p>ä</p> <p>▶ Zähne</p> <p>▶ näsa</p> <p>▶ Hände</p> <p>▶ knä</p> <p>ä udtales som...</p> <hr/>
---	---	---

I øvelsen indgår kropsord på tysk, svensk og tyrkisk, da disse sprog har det tilfælles, at omlyd findes i alle tre sprog. Eleverne lytter til tyske ord ('Füße', 'Körper', 'Hände' og 'Zähne'), svenske ord ('öron'=ører, 'näsa'=næse og 'knä'=knæ) samt tyrkiske ord ('vücut'=krop og 'gözleri'=øjne) og forsøger på tværs af sprogene at lytte sig frem til, hvordan omlyden udtales i ordene. Eleverne vil gennem aktiviteten nå frem til, at udtalen af *ü*, *ö* og *ä* minder om udtalen af de danske bogstaver *y*, *ø* og *æ*. Eleverne bliver dermed opmærksomme på, at det tyske og danske alfabet ikke er ens, men at forskellen mellem sprogene kun findes i skriften og ikke i udtalen. Eleverne vil samtidig

opdage, at omlydsbogstaverne ikke kun er karakteristiske for det tyske sprog, men at de også findes i andre sprog.

Hvis du vil vide mere:

Daryai-Hansen, P. (2018). Flersprogethedsdidaktik i fremmedsprogsundervisningen. I: P. Daryai-Hansen, A. Søndergaard Gregersen, S. K. Jacobsen, J. von Holst-Pedersen, L. Krogsgaard Svarstad & C. Watson (red.), *Fremmedsprogsdidaktik. Mellem fag og didaktik*. København: Hans Reitzels Forlag, 29-44.

Daryai-Hansen, P. & Albrechtsen, D. (red.) (2018). *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen. Hentet fra <https://tidligeresprogstart.ku.dk/publikationer>

Daryai-Hansen, P. & Drachmann, N. (2018). *Hvordan kan vi udvikle elevernes sproglige opmærksomhed i den tidlige sprogstart?* Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen. Hentet fra <https://tidligeresprogstart.ku.dk/publikationer>

Engmose, S. E. (2018). *Skriftsprogets rolle i den tidlige undervisning i tysk*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen. Hentet fra <https://tidligeresprogstart.ku.dk/publikationer>

von Holst-Pedersen, J. (2018). *En god udtale er vigtigt for kommunikationen!* Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen. Hentet fra <https://tidligeresprogstart.ku.dk/publikationer>

Udarbejdet af lektor/docent Petra Daryai-Hansen & videnskabelig assistent Natascha Drachmann i rammen af projektet "Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed", Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen, støttet af A.P. Møller og Hustru Chastine McKinney Møllers Fond til Almene Formaal og Københavns Kommune.